רב [ב]**בר אחוה ובר אחתיה דר' חייא הוה.** מייבו מכיו של רב מחיו של ר' חייא היה מן האב כדלמרינן בפ"ק דסנהדרין (דף ה.) מייבו וחנא ושילא ומרתא ור' חייא מולהו בני דר' אחא מכפרי הוו ואימא שהיתה אמו של רב אחותו של רבי חייא היתה מן האם: **כי סליק.** רב מעירו מבבל לארץ ישראל שהיה ר' חייא שם: **אמר.** ר' חייא לרב מייבו מכיך הוא קיים: א"ל. רב: **אימא קיימת.** כלומר שאילה כלומר עד שאתה משאיל על מכי שאל על אמי שאף היא אחותך: **אמר לו.** עוד ר' חייא לרב ואימא אחותי קיימת: **אמר ליה.** רב: **אייבו קיים.** ומכי כלוס קיים הוא עדיין לא הסיבותיך עליו ומאליו הכין וי"ל בגימטריא היה משיבו רב על מי שאינו שואל כדי שיבין מן הכלל ויקשה בעיני לומר שיוליא רב דבר שקר מפיו: **חלוץ לי מנעלי.** להתאבל על אחי ואחותי: **והולך כלי אחרי לבית המדרש.** לגמד הלכה לתלמידים נתכוון שאין שמועה רחוקה שלאחר שלשים יום טוהגת אלא יום אחד ומקצתו כחוצו ואינו צריך ליסד כל היום כולו מדאמר ליה והולך לי כלי אחרי לבית המדרש ולא המתין עד למחר אלמא שעה אחת די: **הוא דהוה קאמר דדנו דיני.** בכל דבר משא ומתן שהיה לו עם אדם היה אומר תמיד כא לדין ואינו נשמע לדבר אדם אלא על פי דיין: **אביף ימא אסיסני ביראתא.** אתקן בירוזות אם היו לי פלטין לבנות לא הייתי קובעם אלא על שפת הים ותמיד היה משתבח בשפת הים ובתשובות הגאונים מלאתי אכיף ימא אסקא בראתא ופירוש כך היה משתבח בשפת הים ואומר תמיד קנאים שעל שפת הים ברושים הם במקומות אחרים ולשון זה הגון קנה בלשון ארמי אסקא ברוש ברוחא: **בין לר' מאיר בין לרבי יהודה.** דאיפליגו בתמגיתין[ד] בהרתקה דעבוד רבנן לגוזרייתא ממך אינו אסור מן התורה בכל ירקה ובאכילה אלא משם שעות משעברו שם שעות כדיליף לקמן[ו] מן אך חלב ומן לא תאכלו על ממך: **נבדוק.** ממך בתחלת שם וקודם איסורו יבערנו למה לי לאקדומי כולי האי דבשלמא אי אור יממא הוא אינא לאמרוי דמתניתין נמי בשם קאמר אבל השתא תקשה: **נבדוק מצפרא.** דאינא הקדמה לזריזים כדאשכחן גבי מילה וכזריזותיה דאברהם שנאמר וישכם אברהם בבקר שלא המתין עד הנץ החמה ומכל מקום בלילה לא הקדים: **ואור חגר יפה לבדיקה.** בלילה אבל ביום מתשיך ואם תאמר יבדוק לאור היום הא ילפינן לקמן[ה] מחיפשו שמלאתו בגר: **לא יפתח בעידנא.** לא יתחיל בגירסא אם קבע עת לתורה בלילה לא יתחיל להתעסק בשמעתתא: **באורתא דתליסר נגהי ארבסר.** ליל יליאת שלשה עשר שהוא כניסת ארבעה עשר והוא ליל בדיקת חמץ: **דחמירא דידיה הוא.** החמץ שבבית שלו הוא: **ברשותיה קאי.** שהרי עתה הבית שלו: **לעשות לו מזוזה.** אלמא מידי דמעלה עליה רמיא: **חובת הדר.** לפי שהיא משמרתו וכתיב ביתך ביתאך נכנס ויוצא בה אבל הכא בדיקת חמץ דרבנן דאי משום בל יראה וכל ימצא הא אמר לקמן דסגי ליה בבטול בעלמא אי מסית דעתיה מיניה ומשוי ליה כעפרא ואמר כל חמירא דבביתא הדין כו' ורבנן הוא דאצרוך בדיקה והשתא כי האי גוונא מיבעיא לן טורח זה על מי מוטל: **מטירת מפתח.** הוא קנין הסכירות ואם עד שלא מסר המפתח נכנס ליל ארבעה אמתא לא מהני בדיקה על המשכיר שעדיין היתה ברשותו ואף על פי שמסר לו ביום כבר הלה חובה עליו: **בארבעה עשר.** שחרית מי מחזקינן ליה להאי משכיר דודאי בדקו אמש כמלות חכמים אי לא: **למאי נפקא מיניה לישיילוה.** להאי אם בדקו אם לאו: **בגבון דליתיה להאי.** משכיר למישיילינה ומיבעי לן לאטרוחי להאי שוכר לבדוק מספק מאי: **נאמנין על ביעור חמץ.** להעיד בארבעה עשר שבדקו בעליו אמש: **מאי טעמא נאמנין.** הא לאו בני אסהדי ניהו לאו משום דבלאו אמירה דילהו נמי מחזקינן ליה בדוק דודאי לא עבר זה על דברי חכמים ואפי' הוא עם הארץ לשאר דברים חבר הוא לענין בדיקה דהכל זריזין: דקסבר

[ב]**רב בר אחוה דר' חייא ובר אחתיה כי סליק להתם אמר ליה אייבו קיים** [א]**אמר ליה אימא קיימת אמר ליה אימא קיימת אמר ליה** [ג]**אייבו קיים אמר ליה לשמעיה** [ב]**חלוץ לי מנעלי והולך כלי אחרי לבית המדרש שמע מינה תלת ש"מ** [ג]**אבל אסור בנעילת הסנדל ושמע מינה** [ד]**שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד ושמע מינה** [ה]**מקצת היום כבולו ההוא דאמר דונו דיני אמרי שמע מינה מדן קאתי דכתיב** [א]**דן ידין עמו כאחד שבטי ישראל ההוא דהוה קא אזיל ואמר אכיף ימא אסיסני ביראתא בדקו ואשכחוהו דמזבולן קאתי דכתיב** [ב]**זבולון לחוף ימים ישכון: והשתא דקיימא לן דלכולי עלמא אור אורתא הוא מכדי בין לרבי יהודה ובין לר' מאיר חמץ אינו אסור אלא משש שעות ולמעלה ונבדוק בשית** [ו]**וכי תימא** [ה]**זריזין מקדימין למצות נבדוק מצפרא דכתיב** [ז]**וביום השמיני ימול בשר ערלתו ותניא** [ח]**כל היום כולו כשר למילה אלא שזריזין מקדימים למצות שנאמר** [ד]**וישכם אברהם בבקר אמר רב נחמן בר יצחק בשעה שבני אדם מצויין בבתיהם ואור הגר יפה לבדיקה אמר אביי** [ו]**הילכך האי צורבא מרבנן לא לפתח בעידניה באורתא דתליסר דנגהי ארבסר דלמא משכא ליה שמעתיה ואתי לאימנועי ממצוה בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק המשכיר בית לחברו בארבעה עשר על מי לבדוק על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא או דלמא על השוכר לבדוק דאיסורא ברשותיה קאי** [ז]**ת"ש המשכיר בית לחברו על השוכר לעשות לו מזוזה התם הא אמר רב משרשיא** [ח]**מזוזה חובת הדר היא הכא מאי אמר להו רב נחמן בר יצחק תנינא** [ט]**המשכיר בית לחברו אם עד שלא מסר לו מפתחות חל ארבעה עשר על המשכיר לבדוק ואם משמסר לו מפתחות חל ארבעה עשר על השוכר לבדוק בעו מיניה מרב נחמן בר יצחק המשכיר בית לחברו בארבעה עשר חזקתו בדוק או אין חזקתו בדוק למאי נ"מ לישייליה דליתיה להאי דלשיוליה לאטרוחי להאי מאי אמר להו רב נחמן בר יצחק תניתוה הכל נאמנים על ביעור חמץ אפילו נשים אפילו עבדים אפילו קטנים מאי טעמא מהימני לאו

אבא קיים א"ל אבא קיים אימא קיימא א"ל אימא קיימא. זאת גירסת פר"ח פי' ר' חייא שאל על אביו אם הוא קיים ורב השיב לו שאביו של רב קיים וכן באם ולפי גירסת הספרים ר' חייא שאל על אביו אם הוא קיים והשיב לו רב אימא קיימת פי' אימא של רב היא קיימת ולא רצה להשיב אבא קיים שלא יטעה רבי חייא ויסבור שמשיבו על מה ששאלו דקרי אינשי לאביי אבא אבא לכך פירש הגמרא דרב בר אחוה ובר אחתיה דר' חייא הוה משיב כן:

שנאמר וישכם אברהם בבקר. ואם תאמר והיכי מוכח מהאי קרא דזריזין מקדימין למצות ואין מקדימין טפי מצפרא והא בפרק גיד הנשה (חולין לא. שם) יליף ר' אבהו מהאי קרא דתלמיד חכם לא יצא ידי חובתו בלילה ויש לומר דהכא מוכח מקרא דעקידה דלא היה נמנע אברהם מלעשות ידי חובתו בלילה דשלחי מצוה אינן נזקקין ועוד דשני נעריו היו עמו והתם מוכח מויבשכם אברהם בבקר דכתיב גבי סדום דלא היה מצוה ויחידי היה שלא רצה שילאו כמפלגן של סדום[ט]:

על המשכיר לבדוק דחמירא דידיה הוא. אין לפרש הטעם כיון דשלו הוא ואין אדם יכול לבטל אלא הוא חייב לבדוק דל"ל אמאי נקט משכיר לאחרו כי"ד אפילו כי"ג יתחייב המשכיר מהאי טעמא לבדוק לכך מפרש ר"י דחמירא דידיה הוא ואל עליו חיוב בדיקה שעה אחת קודם שהשכירה ומייתי ראיה ממזוזה דאע"פ דאל חיוב קודם שהשכיר על השוכר לעשות מזוזה ודאי דמזוזה חובת הדר הוא כלומר אפי' לא היה משכירה היה יכול ליפטר ממזוזה שלא היה דר ומשמעם בבית אבל גבי חמץ [אילו] לא ישכיר לאחר יצטרך לבדוק: **אם משמסר המפתח.** פירש"י דמסירת המפתחות קונה ואין נראה לר"י דהא אמר במרובה (כ"ק עט.) כשם שקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות [קרקע] נקנה בכסף וכו' ולא אמרי' דמהני מסירת המפתח אלא כמאן דאמר לך חזק וקני בדאמרינן בהפרה (כ"ק נב. ושם) ומפרש ר"י דהכא שמסר לו המפתח ולא החזיק ומי שיש בידו מפתח כשאל י"ל חייב לבדוק דאותו שאין בידו מפתח איך יכנס ויבדוק מיהו אם הפקיד אדם מפתח בימו אצל אדם אחר אינו חייב הנפקד לבודקו אלא דוקא כסרוגה להחזיק בבית ולקנותו: [ועי"ש תו' ב"ק נב. ד"ה כיון ותו' ב"ב נב: ד"ה נמצ]

לאו

ולמה שנינו אור ארבעה עשר בודקין את החמץ. כלומר למה אין בודקין ביום אלא בלילה ואוקימנא בשנה שבני אדם מצויין בבתיהם מפני שבוים שרודין הן בשוק ובערב באין לבתיהן וכן בלילה יפה אור הגר לבדוק כו כי ביום אינו מאיר וכן אמר רב הונא בתלמוד ארץ ישראל כדהוינן ערקין באלין בתוהה דסדרא רובא הוינו מדליקין דשהרו כהים הוינו יודעין שהוא יום וכד הוו מבהיקין הוינו יודעין שהוא לילה:

המשכיר בית לחברו השוכר חייב במזוזה שהמזוזה חובת הדר הוא: **המשכיר** בית בארבעה עשר בניסן על מי לבדוק ופשטנא על המשכיר לבדוק דהכא המשכיר בית לחברו אם עד שלא חל י"ד מסר לו המפתח על השוכר לבדוק ואם משחל י"ד מסר לו המפתח על המשכיר לבדוק שכבר נתחייב מבערב. ועלה בענין המשכיר בית לחבירו בי"ד והלך חזקתו בדוק או לא ופשטינן לה מהא דתניא הכל נאמנין על ביעור חמץ אפי' נשים ואפילו עבדים ואפילו קטנים מאי טעמיה

מסורת הש"ס

גמ' א)[מנחות לז.] מ"ק כ. ב)[מ"ק כ: מי אבא כל"ל עי' קדושין לא: וטוה"ע יו"ד סי' רמ. ס"כ] ג)[לקמן עה. מ"ק עח: ח: יט: כ: מיר ה: ו. מו: כתובות כ: מז. מה לב.] ד)[ר"ה לב:] ה)בסרי"ף גורס וכ"ת זריזין מקדימין למצות דכתיב וביום השמיני ימול מלמד שכל היום כשר למילה אלא שזריזין מקדימין למצות שנא' וישכם אברהם בבקר ונבדוק מצפרא אמר רנב"י בשעה שבנ"א כו' ו)יומא דף כח: ז)[כ"מ קכ.] ח)ע"ז כמ. כ"מ קמ: **רש"י** ט)[לקמן יח:] י)[דף ה.] יא)[דף ז:] **תוס'** יב)[וע"ע תוס' יומא כח. ד"ה אמר תוס' כ"ק ס: ד"ה לשלם ותוס' לעיל כ. ד"ה יכנס]

גליון הש"ס

רש"י ד"ה רב בר אחוה בר. **בני דר"א מכפרי.** בסנהדרין שם איתא בני אחא בר אחא מכפרי:

תורה אור

גמ' א) דָּן יָדִין עַמּוֹ כְּאַחַד שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל: (בראשית מט, טז)

ב) זְבוּלֻן לְחוֹף יַמִּים יִשְׁכֹּן וְהוּא לְחוֹף אֳנִיּוֹת וְיַרְכָתוֹ עַל צִידֹן: (בראשית מט, יג)

ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יִמּוֹל בְּשַׂר עָרְלָתוֹ: (ויקרא יב, ג)

ד) וַיַּשְׁכֵּם אַבְרָהָם בַּבֹּקֶר וַיַּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקַּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיְבַקַּע עֲצֵי עֹלָה וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר לוֹ הָאֱלֹהִים: (בראשית כב, ג)

עין משפט נר מצוה

יב א טור שו"ע יו"ד סי' תב סעיף יב:

יג ב שם סעיף ב:

יד ג מיי' פ"ה מהלכות אבל הלכה ח סמג עשין מדרבנן סב טוש"ע יו"ד סי' שפב סעיף ח: **טור** ד ה מיי' פ"ו שם הלי ח סמג שם טור ש"ע יו"ד סי' תב סעיף ח:

טו **מז** ו מיי' פ"ח מהלכות מילה הלי ח סמג עשין כח טוש"ע יו"ד סי' רסב סעיף ח:

יז ז מיי' פ"ב מהל' תמיד ומוסף הלי ג. סמג עשין לט טוש"ע א"ח סימן תלח סעיף ב:

יח ח מיי' פ"ה מהלכות מאכה"א הלי יא סמג עשין כג טוש"ע יו"ד סי' רצא סעיף ב:

יט **ט** מיי' פ"ב מהלכות תמיד ומוסף הלכה יא סמג עשין לט טוש"ע א"ח סי' תלז סעיף ח:

כ י טור שו"ע א"ח סי' שם סעיף ב:

פניני רש"י

רב בר אחוה דר' חייא ובר אחתיה. דרכי אמא מכפרי נשא לאה וחולד ממנה לייבו מתה ונשא רחל ולה בת מאים אחר ומתנה נולד רבי חייא ונשא לייבו הכהן וטולד לבן רב ומנלא רב בר לייבו בר אחוה דרבי חייא מאמיה ובר אחתיה מאמיה:

(תו"ק כ.)

צורבא מרבנן. בחור חריף כמו ביעי דגרינן במסכת פילה (דף ו.) תלמיד חכם זקן לא קרי לרבא אלא הכא מרבנן קרי ליה:

(תענית ד.)

משמסר לו מפתחות. ...ונעל בפתח בנכסי הגר אינה חזקה לאין זה אלא עושה מלאה לשמור בית מכירו ומבריח אחר מנכסי מכירו... ואע"ג דגבי שכירות בתים אמרי' בפפחים (דף ד.) משמסר לו מפתחות הוי בחזקת שוכר וה"ה לגבי לקנותו ה"מ במוכר ומשכיר לחבירו אבל בנכסי הגר מי מסר לו מפתחות שיקנה הלכן צריך בנין כל שהוא:

(רשב"ם ב"ב נב. ד"ה והשתא קשיא לה בראשונה)

רבינו חננאל

רבי חייא שאל לרב בן אחיו שהוא בן אחותו כשעלה לארץ ישראל אמר ליה אבא קיים כלומר אבי רי הוא לא בקש רב לומר לו כי מת אז לא אמר לו אבי שלי חי כלומר אביך אינו חי וכן השיב לו על אמר כענין הזה:

ולמדנו ממנו שלשה דברים שאבל אסור בנעילת הסנדל וכי מקצת היום כבולו וכי שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום אחד:

בודקין את החמץ. כלומר למה אין בודקין ביום אלא בלילה ואוקימנא בשנה שבני אדם מצויין בבתיהם מפני שבוים שרודין הן בשוק ובערב באין לבתיהן וכן בלילה יפה אור הגר לבדוק כו כי ביום אינו מאיר וכן אמר רב הונא בתלמוד ארץ ישראל כדהוינן ערקין באלין בתוהה דסדרא רובא הוינו מדליקין דשהרו כהים הוינו יודעין שהוא יום וכד הוו מבהיקין הוינו יודעין שהוא לילה:

לשון חכמים ◆ שמעיה - משמעו: צורבא מרבנן - בחור חריף (רש"י תענית ד.): משכא - תמשוך:

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <וילנא החדש> - ה פסחים תלמוד בבלי. ש"ס ווילנא החדש. עמוד מס

לאו משום דחזקתו בדוק. תימה מאי ס"ד דאי בחזקתו בדוק אם כן מה צריך לאמירה דהני כלו ואומר ר"י דמיירי כגון שבעל הבית בעיר אע"ג דחזקתו בדוק כיון דאיתיה בעיר צריך לישאל הימנו ולהכי מהני אמירה דהני דלא שאלינן אע"ג דגבי טבל סמכינן אחזקת מבר ואין צריך אפילו לישאל הייטו משום דכיון ששולח לו לאכול מסתמא תיקנה שלא יבא לידי מכשול אבל גבי בדיקה אפילו לא יהיה בדוק לא יהיה כל כך מכשול לכך צריך לישאל אם הוא בעיר ומסיק אי חזקתו בדוק כל הבתים בחזקת בדוקין מיבעי ליה וממילא ידעינן דאמירה דהני מהני ואין צריך לישאל הימנו אפילו אם הוא בעיר ועוד פירש ר"י דס"ד דאייתי דאמרי הני לא היה בדוק ואין בדקנו דאי חזקתו בדוק מהימני מנו דאי בעי שתקי אבל אי אין חזקתו בדוק אמאי מהימני ופריך אי הכי כל הבתים בחזקת בדוקין מיבעי ליה דממילא ידעינן דמהימני

תנא: מדאורייתא בביטול בעלמא סגי. פי' בקונטרס מדכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו אלמא השבתה בלב היא וקשה לר"י דהאי השבתה הבערה היא ולא ביטול דמגיה בשמעתין רע"ק אין צריך הרי הוא אומר תשביתו ומליט להבערה שהיא אב מלאכה ועוד דתשביתו אמרינן לקמן מאך חלק שהוא משם שעות ולמעלה ואחר איסורא לא מהני ביטול ואומר ר"י דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי מטעם דמאחר שביטלו הוי הפקר ולא מרשותו ומומר מדקאמרינן אבל אחה רואה של אחרים ושל גבוה והא דאמרינן בנדרים (דף מה.) הפקר בפני שלשה מדאורייתא אין צריך: **הימנוהו רבנן בדרבנן.** אף על גב דכל דבר שהוא בידם מהימנינן להו לגשים ועבדים ואפילו מדאורייתא דמעשים בכל יום שאט מאמינים לאשה ועבד על השחיטה ועל הניקור ובפ' המדיר (כתובות עב. ושם) גבי מאכילתו שאינו מעושר משמע שסומך עליה לענין חלה ומעשר מכל מקום גבי בדיקת חמץ אע"ג בדיקה מ"מ אי הוי מדאורייתא לא מהימנינן להו משום דאיכא טירחא יתירתא וצריך דקדוק גדול כדמוכח בירושלמי שמפרש מפני שנשים עצלניות הן ותחומין דרבנן מהימנינן להו לאשה ועבד ולא קטן מדתניא בפ' כיצד מעברין (פירובין נח: ושם) אפילו עבד ואפילו שפחה נאמנת לומר עד כאן תחום שבת אבל קטנים לא דגריעי טפי מדתשיב להו בשמעתין בסוף ובפרק שני דכתובות (דף כח. ושם) אלו נאמנים להעיד בגודלן מה שראו בקוטנן עד כאן הייטו מהלכין בשבת משמע אבל בקוטנן לא הייטו משום דתחומין אין בידם כלל לכך אין נאמנים כמו בבדיקת חמץ[1]:

המשכיר בית לחבירו בחזקת שהוא בדוק. נראה לרש"י דבשלשה עשר אייר דבארבעה עשר על המשכיר לבדוק: **ובתיב אך ביום הראשון תשביתו.** פי' בקונטרס מדמתייב ביום הראשון להשבית מכלל דמקצתו מותר ואין נראה לר"י דהא תשביתו הבערה היא ולא היה הכתוב לשורפו אלא לאחר איסורו ועוד אי מ[illegible] דיום ראשון משמע מקצת מותר מה צריך לאך חלק מיהו לגירסא שני ספרים הקונטרס דא"ך ת"ך בא"ם בע"ע אתי ספיר ונראה לר"י דמייתורא דקרא קדרים ועוד מדכתיב אך ודרשינן לקמן אך חלק פריך: **ואימא לרבות ליל חמשה עשר לביעור.** [7]הוי מלי לשטיי ביום כתיב כדמשני בסמוך וכי נמי משני דאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ לא צריך לקרא דמייתי שבעת ימים שאור לא ימצא דמדאיתקש השבתת שאור לאכילת חמץ יכול לדרוש הכל כמו שדורש רבי יוסי (הגלילי) לקמן[8]: דהא

לאו משום דחזקתו בדוק דקסבר הכל חברים הם אצל בדיקת חמץ [6]דתניא [x]חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות אפי' הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנים וממאי דילמא שאני הכא משום דקאמרי הני אטו אמירה דהני מידי מששא אית ביה אלא מאי דחזקתו בדוק האי הכל נאמנים כל הבתים בחזקת בדוקין בארבעה עשר מיבעי ליה אלא מאי משום אמירה דהני הא לא אמרי הני לא תפשוט מיניה דאין חזקתו בדוק לא לעולם אימא לך [2]חזקתו בדוק והכא במאי עסקינן [2]דמוחזק לן דלא בדק וקאמרי הני בדקיניה מהו דתימא לא להימנינהו רבנן קמ"ל כיון דבדיקת חמץ מדרבנן הוא [3]דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה הימנוהו רבנן בדרבנן: איבעיא להו המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק מהו מי הוי כמקח טעות או לא תא שמע דאמר אביי [7]לא מיבעיא באתרא דלא יהבי אגרא ובדקו דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה אלא אפילו באתרא דיהבי אגרא ובדקו [4]דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממונה: [7]תנן התם ר"מ אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש ר' יהודה אומר אוכלין כל ארבע ותולין כל חמש ושורפין בתחלת שש דכולי עלמא מיהא חמץ משש שעות ולמעלה אסור מנלן אמר אביי תרי קראי כתיבי כתיב [x]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וכתיב [z]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם הא כיצד [8]לרבות ארבעה עשר לביעור ואימא לרבות לילי חמשה עשר לביעור דסלקא דעתך אמינא ימים כתיב ימים אין לילות לא קא משמע לן אפילו לילות ההוא לא איצטריכא ליה

דהא

דקסבר. הא' מנה: הכל חבירין אצל בדיקה. ואפילו עם הארץ ובדבר שהוא מוחזק מבר מחזקינן ליה שלא עבר זמנו עד שעשאוהו: דתניא חבר. הגאמן על המעשרות ומת והניח מגורה מליאה פירות אפילו הן בני יומן שנתמרמו היום הרי הן בחזקת מתוקנים דודאי לא יצא אחר כך מתחת ידו עד שנגמר כל מלאתו והכא נמי כיון דאף עמי הארץ חבירין הן על הבדיקה חזקתן שבדקוהו: וממאי. דהא דקתני נאמנין טעמא משום דהכל חבירים הם אצל בדיקה דלמא אין עמי הארץ חבירים על כך וטעמא משום דקאמרי הני אטו דאיתו שבדקו: כל הבתים בחזקת בדוקים מיבעי ליה למיתני. ולא הוה למיתניה באמירה דהני ומקשינן אלא מדתנא באמירה ודאי איכא למידק הא לא אמרי לא אמר אמרי הני אמר לא תפשוט מיניה דאין חזקתו בדוק לא לעולם אימא לך חזקתו בדוק והכא במאי עסקינן דמוחזק לן דלא בדק וקאמרי הני בדקיניה מהו דתימא לא להימנינהו רבנן קמ"ל כיון דבדיקת חמץ מדרבנן הוא דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ליה הימנוהו רבנן בדרבנן: איבעיא להו המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק ומצאו שאינו בדוק מהו מי הוי כמקח טעות או לא תא שמע דאמר אביי לא מיבעיא באתרא דלא יהבי אגרא ובדקו דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה אלא אפילו באתרא דיהבי אגרא ובדקו דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממונה: תנן התם ר"מ אומר אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש. ואם בא הסוכר לחזור בו על ידי עליותיו ואומר לא כך שכרתי ואין תגאי שלנו קיים מהו לחזור: לא מבעיא היכא דלא יהבי אגרא. לאחרים ובדקי אלא כל אים ואים בודק את ביתו דלא מצי למימר ליה מקח טעות דאם הייתי יודע שאינו בדוק לא הייתי שוכרו דודאי ניחא לאינש למעבד מצוה בגופיה ואי נמי הוה ידע דלא בדיק לא היה מניחו בכך: אלא אפילו באתרא. דהיינו כל בני העיר לשכור בודקין כל אים בביתו דאיכא השתא חסרון כיס אפילו הכי אי ידע ביה אחמול דלא בדיק לא הוי הדר ביה דניחא ליה

כו' והאי דקא הדר ביה משום מלתא אחריתי היא דאשכח ביתא אחריתי דשפירא מיניה: תנן התם גרסינן ואף על גב דבפירקין היא: ושורפין בתחלת שש. ולא יתמין עד תחלת שבע שהוא אסור מן התורה לפי שאדם טועה [5]בשעות: ר' יהודה אומר. טועה אדם יותר מכאן ולריך להתרחק מן העבירה יותר ולא יאכל מסוף ארבע ולמעלה: תולין. לא אוכלין ולא שורפין כלומר אין לריך לשרוף ומאכיל הוא לבהמתו כל ממש אבל הוא לא יאכל: דכולי עלמא מיהא חמץ משש שעות ולמעלה אסור. מן התורה דאי לא מיתסר עד אורתא לא הוו גזרי ביה דבין יממא לגיליא לא טעו אינשי: שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם. אפילו שעה אחת בתוך השבעת ימים וכתיב אך ביום הראשון תשביתו הרי שהה בו שעה אחת: הא כיצד לרבות כו'. דעל כרחין דאי הראשון לאשון קודם לכל שבעה קאמר דהייטו ארבעה עשר: ואימא לרבות ליל חמשה עשר. שלא יתמין עד הבוקר והכי קאמר אך בכניסת יום הראשון מיד תשביתו דאי משבעת ימים הוה אמינא ימים אין לילות לא: השבתת

לשון חכמים ◆ מגורה - אוצר תבואה:

עין משפט נר מצוה

כא א מיי' פ"י מהלכות מעשר הלי כ:

כב ב מיי' פ"ב מהלי' חמץ ומצה הלי' ז' סמג עשין לט טושע"ע א"ח סי' תלו סעיף כ:

כג ג מיי' שם הלי' יח טושע"ע א"ח שם סעיף ד:

כד ד מיי' שם הלכה יח טושע"ע א"ח שם סעיף ג:

רבינו חננאל

לאו משום דחזקתו בדוק וקסבר הכל חברין אצל ביעור חמץ ותניא חבר שמת והניח מגורה מליאה פירות אפילו הן בני יומן הרי הן בחזקת מתוקנין ודאי לא אלא משום דאמרי הני והדרינן ומקשינן לעולם כי האי גונא חזקתו בדוק והא דתניא הכל נאמנין על ביעור חמץ כגון דמוחזק לן בהאי בית בדוק ולא בדיק ואמרי הני דבדיק (נ"מ"ר) [ע"ל נאמנין] כיון דבדיקת חמץ מדרבנן היא דאי מדאורייתא בביטול בעלמא סגי לה היסמנוהו רבנן להני נשי ועבדים וקטנים במילתא דהיא מדרבנן ובדחיה:

המשכיר בית לחבירו בחזקת בדוק נמצא שאינו בדוק כי האי גונא מקח טעות הוא או לא ופשטה אביי דלא הוי מקח טעות דניחא ליה לאינש למעבד מצוה בגופיה וכל שכן בגופיה:

ובולי עלמא חמץ בי"ד משש שעות ולמעלה אסור מדאורייתא מנא לן דסברינן לה אביי הכן בהאי שמעא והאי דאביי שייכא בדר' יוסי הגלילי דרבינן לפיטר קטן שנאמר (פחות יב) שבעת ימים מצות תאכלו וגו' ואי אפשר לומר זה ביום הראשון ביום שוב הראשון הוא וביום הוא אתה אוכל מצה ומשבית שאור שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם ואי אפשר לומר נמי השבתת שאור לילי ט"ו הוא משום דביום הראשון תשביתו שאור כתיב ולא בלילה שמעי' דזה ביום הראשון קודם יום שוב הראשון הוא

מסורת הש"ס

גמ' א) נקמן ט. ע"ז מח: מיה מו: **ב)**[נקמן י.] **ג)**[כ"מ מע: בכורי יח: מת.] **ד)**נקמן יח: ולף כח. **רש"י ה)** [כפסח] **תוס' ו)**[וע"ע תוספות עירובין לח: ד"ה כאן ושוד שם מנ. ד"ה ומחומין] **ז)**עיין מהרש"ל **ח)**[דף ה.]

גליון הש"ם

גמ' דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בממונה. עי' לקמן דף י ע"ב תוס' ד"ה בממוניה: **שם לרבות י"ד לביעור.** עי' תשובת הר"ן סימן נ"ג:

תורה אור

גמ' א) שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ:

(שמות יב. יט)

ב) שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי:

(שמות יב. טו)

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <וילנא החדש> - ה פסחים תלמוד בבלי. ש"ס ווילנא החדש. עמוד מס

דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ וכו'. כפרק כל שעה (לקמן כח:) יליף ר' יהודה לאוכל חמץ מו' שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה ור' שמעון פליג עליה ומהכא לא מצי למיליף מידי דלא הוקשה אכילת חמץ להשבתת שאור שמשם שעות ולמעלה אלא להשבתת שאור של שבעת ימים וקשה לרשב"ש אמאי לא יליף כרת להשבתת שאור מדאיתקש לאכילת חמץ:

למעוטי חולו של מועד. אמרווייהו קאי דלוכ מיט ניטל במדינה אלא יום אחד:

כדתנא דבי ר' ישמעאל. אע"ג דכתיבי טובא בהאי ג' מלות כתיבי טולהו וכל הכתוב במלה אחד מתיבי מדא ואין להקשות מנלן דמהני ג' ראשון דלרשינן ואף ביום הראשון לכדדרשינן דילמא ההוא איכתיב להך דרשא דמסתברא דמהני דכתיבי במקרא קודם דרש' טולהו להך דרשא: **לא** תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים. הקשה רשב"ש היכי יליף מהכא דחמץ אסור מו' שעות ולמעלה והא זמן שחיטת הפסח אחר הממיד הוי ותמיד שחטו לפני חצות פסול וא"כ זמן שחיטה לא הוי מיד אחר חצות עד כדי שהיית הקרבת תמיד וי"ל כיון דליעבד אם שחט הפסח קודם תמיד כשר כדתנן התם [1]תמיד זמן שחיטה מחצות ואילך: **זמן** שחיטה קאמר רחמנא. אע"ג דאמת הוא דלא תשחטו על חמץ דם הוא לבדו אלא הפסח על חמץ דם וכו' ויש"כ כיון דאשכחה והזהיר שלא לשחוט פסח על חמץ שכבר הוא שאור בזר"ט אלא מערב ר"ש:

דבדי ר' ישמעאל. מימה לר"י דתנא דבי רבי ישמעאל נפקא ליה מקרא אחרינא ובכמה דוכתין[1] פריך מר' ישמעאל אתנא דבי רבי ישמעאל:

[2]**(ואומר)** כל מלאכה לא תעשו. אע"ג דכתיב מותר כדפרק כל שעה (לקמן מו:) גבי ערלה ביטלה על גבי גחלים דברי הכל הפת מותר וה"ה חמץ והא דתנן בפ' כל שעה (ד כא.) לא יסיק בו תנור וכיריים הייט מדרבנן אור"י דשכרא הוא דקרא דתשביתו מיירי בכל ענין אפילו אינו צריך לגחלתו אי נמי כיון דמתחלת הבערה אינו יכול להנות ממנו אע"ג שיהא לו הנאה ממנו אחר כך אסור כמו נדרים ונדבות שאין קריבין בי"ט למ"ד (מילה דף יט כ.) אף על פי שיש בהן מאכל הדיוט לבסוף ומתן דברי ברי מלהנות[2]: לאלגן

דהא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה השבתת שאור לאכילת חמץ דכתיב [3]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל מחמצת ונכרתה ואכילת חמץ לאכילת מצה דכתיב [4]כל מחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות (וגו') וכתיב ביה במצה [5]בערב תאכלו מצות ואימא לרבות ליל י"ד לביעור [6]ביום כתיב ואימא מצפרא [7]אך חלק דבי רבי ישמעאל תנא מצינו י"ד שנקרא ראשון שנאמר [8]בראשון בארבעה עשר יום לחדש רב נחמן בר יצחק אמר ראשון דמעיקרא משמע דאמר קרא [9]הראשון אדם תולד אלא מעתה [10]ולקחתם לכם ביום הראשון הכי נמי ראשון דמעיקרא משמע שאני התם דכתיב ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים מה שביעי שביעי לחג אף ראשון ראשון לחג הכי נמי כתיב [11]אך ביום הראשון תשביתו שבעת ימים מצות תאכלו אם כן נכתוב קרא ראשון הראשון למה לי שמע מינה לכדאמרן אי הכי התם נמי הראשון למה לי ותו התם דכתיב [12]ביום הראשון שבתון וביום השמיני שבתון אימר ראשון דמעיקרא משמע שאני התם דאמר קרא וביום השמיני שבתון מה שמיני שמיני דחג אף ראשון ראשון דחג הראשון למה לי למעוטי חולו של מועד חולו של מועד מראשון ושמיני נפקא איצטריך סד"א הואיל דכתב רחמנא וביום השמיני [13]וי"ו מוסיף על ענין ראשון דאפילו בחולו של מועד קמ"ל ולא לכתוב רחמנא לא וי"ו ולא ה"א ותו התם דכתיב [14]ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם ראשון דמעיקרא משמע אלא הני שלשה ראשון מיבעי ליה לכדתני דבי רבי ישמעאל דתנא דבי ר' ישמעאל בשכר שלשה ראשון זכו לשלשה ראשון להברית זרעו של עשו לבנין בית המקדש ולשמו של משיח להברית זרעו של עשו דכתיב [15]ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ולבנין בית המקדש דכתיב [16]וכבוד מרום מראשון מקום מקדשנו ולשמו של משיח דכתיב [17]ראשון לציון הנה הנם רבא אמר [18]מהבא [19]לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט הפסח ועדיין חמץ קיים ואימא כל חד וחד כי שחיט זמן שחיטה אמר רחמנא תניא נמי הכי אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מערב יום טוב או אינו אלא ביום טוב עצמו ת"ל לא תשחט על חמץ דם זבחי לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר אינו צריך הרי הוא אומר [20]אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם וכתיב [21]כל מלאכה לא [22](תעשו) ומצינו להבערה שהיא אב מלאכה [23] רבי יוסי אומר אינו צריך הרי הוא אומר אך ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם מערב יום טוב או אינו אלא בי"ט תלמוד לומר אך חלק ואי ביום טוב עצמו מי שרי הא איתקש השבתת שאור לאכילת חמץ ואכילת חמץ לאכילת מצה אמר רבא שמע

חשבתת שאור לאכילת חמץ. משעה שהזהיר שלא לאכול חמץ לוה להשבית השאור דכתיב שאור לא ימצא בבתיכם כי כל אוכל [1](חמץ): **ואכילת חמץ לאכילת מצה.** משעה שהייב לאכול חמץ דכתיב כל ממחמצת לא תאכלו בכל מושבותיכם תאכלו מצות וכתיב בערב תאכלו מצות אלמא זמן אכילת מצה ואיסור חמץ והשבתת שאור משמשיכה: **אך חלק.** אכין ודקין מיעוטין אלמא מקצת היום מותר ומקצתו אסור ומעתה יש לנו לחלק חצי לאיסור וחצי להיתר ואיכא דאמר אך הוא חך בגימטריא[2] דאמ"ש בט"ע ג"ף דכ"ן ותופס מ' תחת אל"ף ולד"י במקום כ': **ראשון דמעיקרא משמע.** כלומר דומיא דקרא אהדדי משמע דראשון במשמעות דקרא שהוא יום קודם לכל שבעה דקרא כיון דכתיב שבעת ימים מצות תאכלו אך ביום הראשון ראשון קודם למעשה קאמר: **הראשון אדם תולד.** הקודם לאדם הראשון נולדת: **הבא נמי הא כתיב.** בהאי קרא גופיה שבעת ימים ודרוש נמי ראשון דומיא דשביעי: **התם נמי.** גבי טולב ה' דהראשון למה לי: **מראשון ושמיני נפקא.** מדכתיב בהנהו שבתון מכלל דאינך לאו שבתון נינהו: **על ענין ראשון.** על ימים הקדומים לו דהייט חולו של מועד: **לא לכתוב רחמנא לא וי"ו.** דמשמע ריבויא דתו אינטריך ה"א למיעוט: **אלא מהני שלשה ראשון.** דכתיב במקרא קודם דפסח ומקרא קודם דסוכות ומצות טולב לא מותב לרב נחמן דהני ראשון דכתיב בהו לאו למשמעותייהו קאתו אלא שמא בעלמא הוא דנקראו ראשון וכתנא דבי ר' ישמעאל: **בשכר ג' ראשון.** שבימת הרגל דמג ונטילת טולב שנקראו ראשונים זכו לשלשה ראשון: **לא תשחט על חמץ וגו'.** ומחיטת פסח זמנה מתחלת שבע שהוא בין הערבים שכבר טוה המה לגד שקיעתה והכי אמרינן בפ' אמר להן הממונה (יומא כח:) לנוחיה דאכרכם מכי משמרי כוחלי דהייטו מחצות ואילך וגמרינן מינה דשחיטת הממיד מתחלת שבע וקשיא לן הכא מתני' דתמיד נשחט בשש שעות ומחצה ומשני לן שאני כוחלי בית המקדש דלא מכוונו לחנין מתחיהן מאד ולא משתחרי עד שש ומחצה: **ואימא כל חד וחד.** יבער שמוך לשחיטתו מעט ואם שהה עד תשע יבערנו בחשע: **זמן שחיטה קאמר רחמנא.** לא חלקה תורה לישראל לזה זמנו ולזה זמנו הואיל וקבע לו זמן ואיסורו שוה בכל לכולם זמן אחד קבע: **שהיא אב מלאכה.** וזו הבערה שלא לצורך היא והכתוב אסר מלאכה ביו"ט הלכך האי לאחון באלבעה עשר קאמר: **אך חלק.** אתיר לך הכתוב לשהותו מקצת יום ביעורו ואי יום ביעורו ביום טוב מי שרי לשהוייה כלל הא איתקש כו' ואכילת מצה משמשיכה ועל כרחך השבתת שאור כשמתחך ואם כן לא משכחת אך חלק דאי לאו אך איכא למימר ביום הראשון בין השמשות שהוא התחלת היום אכל השתה על כרחך בתוך יום ביעורו שרי ליה קרא לשהוייה: ס"מ

[1] גמ' ו) [לקמן עח. עיריכין קה. יומא פה: סוכה מח. כ"ק יח: שבועות יג. מנחות לו: כריתות טו. כריתות ז. תמורה כה.] ב) [יבמות ט. קדושין יד: ב"מ לה. שבועות י. זבחים מח. [חולין עח.] כריתות כב:] ג) [יעשה בהם] רש"י ד) [מתמלת] ה) [פי' שבת קד.] תוס' ו) [לקמן פח.] ז) [מגילה כג. זבחים נב.] ח) [וכתיב]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה וכתיב כל מלאכה בסוף הדבור שרי מלרחנות. ע"ל מלה:

הגהות מהר"י לנדא

א) גמ' רבי יוסי אומר אינו צריך וכו'. ע"ל רבי יוסי הגלילי:

תורה אור

גמ' א) שִׁבְעַת יָמִים שְׂאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: (שמות יב, יט)

ב) כָּל מְחֻמָּצֶת לֹא תֹאכֵלוּ בְּכָל מֹשְׁבֹתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מַצּוֹת: (שמות יב, כ)

ג) בָּרִאשֹׁן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בָּעֶרֶב תֹּאכְלוּ מַצֹּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֶשְׂרִים לַחֹדֶשׁ בָּעָרֶב: (שמות יב, יח)

ד) שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תַּשְׁבִּיתוּ שְׂאֹר מִבָּתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל חָמֵץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרִאשֹׁן עַד יוֹם הַשְּׁבִעִי: (שמות יב, טו)

ה) הָרִאשֹׁן אָדָם תּוֹלַד וְלִפְנֵי גִבְעוֹת חוֹלָלְתָּ: (איוב טו, ז)

ו) וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְערְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים: (ויקרא כג, מ)

ז) אַךְ בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאָסְפְּכֶם אֶת תְּבוּאַת הָאָרֶץ תָּחֹגּוּ אֶת חַג יְיָ שִׁבְעַת יָמִים בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן שַׁבָּתוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי שַׁבָּתוֹן: (ויקרא כג, לט)

ח) בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ: (ויקרא כג, ז)

ט) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן אַרְמוֹנִי כֻּלּוֹ כְּאַדֶּרֶת שֵׂעָר וַיִּקְרְאוּ שְׁמוֹ עֵשָׂו: (בראשית כה, כה)

י) כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרֵאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ: (ירמיהו יז, יב)

יא) רִאשׁוֹן לְצִיּוֹן הִנֵּה הִנָּם וְלִירוּשָׁלִַם מְבַשֵּׂר אֶתֵּן: (ישעיהו מא, כז) יב) לֹא תִשְׁחַט עַל חָמֵץ דַּם זִבְחִי וְלֹא יָלִין לַבֹּקֶר זֶבַח חַג הַפֶּסַח: (שמות לד, כה) יג) וּבַיּוֹם הָרִאשׁוֹן מִקְרָא קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלָאכָה לֹא יֵעָשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֵאָכֵל לְכָל נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יֵעָשֶׂה לָכֶם: (שמות יב, טז)

עין משפט נר מצוה

כה א מיי' פ"ז מהל' חמץ ומצה הל' ה:

רבינו חננאל

והרב איתקש השבתת שאור לאכילת (מצה) [ל"ל חמץ] שנאמר שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם וגו' ומשנה שנאמר באכילת חמץ [ביום] החחר לאכילת מצה שנאמר כל מחמצת לא תאכלו וכו' וכתיב בערב תאכלו מצות וגו' ש"ם רבענן השבתת שאור ביום קודם חיוב אכילת מצה וכיון דחיוב אכילת מצה ליל ט"ו הוא נמצא חיוב השבתת שאור שהוא בי"ד:

ואימא מצפרא ב"ד ושרקינן אך חלק כדקיימא לן אכין ודקין למעט והא זה אך וחלק גם י"ד חציו מותר וחציו אסור:

רב נחמן בר יצחק אמר אך ביום הראשון ביום הראשון של יום טוב ראשון משמע כלומר קודם יום טוב ודייק מהא דכתיב הראשון אדם תולד (פיוט מ' ז) כלומר הראשון של אדם הראשון נולדת ולפני גבעות חוללת ואקשי' עליה אלא מעתה ולקחתם לכם ביום הראשון הכי נמי הכי:

רבא אמר מהכא לא תשחט על חמץ דם זבחי וגו' לא תשחט את הפסח ועדיין חמץ קיים ושחיטת הפסח מן התורה וזמן שחיטת הפסח שהיא משעה ששית ולמעלה קאמר:

תניא כרבא ואליבא דר' ישמעאל ר"ש אומר הרי הוא אומר כל מלאכה לא יעשה ומצינו הבערה שהיא אב מלאכה לפיכך כיון שעברה עדיפה אי אפשר להשבתת שאור בי"ד אלא מערב יו"ט:

לחלק יצאת. מדקרי לה אב מלאכה ועוד אומר ריב"א דלמ"ד נלמו יפלמה אלא היה אסור ביו"ט כיון דאין שם מלאכה עליה: **לא אמרינן מתוך.** דאי אמרינן מתוך שרי אע"ג דבעינן לורך היום קלת הכא מה שמבער הוי לורך: **אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה.** הקשה הרב ר' יעקב דאולילי"ש דהכא לא מלריך תרי קראי למעוטי נכרי וגבוה דמחד לך ממעטינן תרוייהו אע"ג דמלמא לך כתיבי וכפ' כל שעה (לקמן מב.) משמע דלריכי טולהו וכמנחות בפרק רבי ישמעאל (דף סז. ושם) קאמר תרי עריסותיכם כתיבי חד למעוטי נכרי וחד למעוטי הקדש ומיהו בספרים מדויקים גרס חד כדי עריסותיכם פירוש כשיעור עיסת מדבר וחד לעיסת הקדש וכן גרלה דברלשים הגז (חולין קלה:) דרשינן מעריסותיכם כדי עיסתכם:

משום דכתיב לך לך תרי זימני. פ"ה כיון דמייתר לך שדייה אלא ימלא וקשה לרשב"א דמיתורא דלך גופיה אפילו בלא [לא] ימלא מלינו למעוטי נכרי שכיבשתו ואור"י דאי לאו מלא ימלא מלך לא ממעטינן נכרי שכיבשתו דהוא נמי לך תסיבא וה"א דאתי לדרשה אחרינא אבל השתא דשדינא אלא ימלא ממשמעותיה ממעטינן נכרי שכיבשתו דלא ימלא לך משמע אפילו במלוי בעינא לך אבל עוד קשה לו כיון דשדינא אלא ימלא אמאי אילטריך ליה לעיל למדרש מה שאור האמור בגבולים וכו' אף שאור האמור בבתים שלך אי אתה רואה וכו' ותיכן ר"י דאי לאו דרשה דשאור שאור הוא מוקי לה למעוטי של אחרים ושל גבוה בבתים כמו בגבולים ולא למעוטי נכרי שכיבשתו ודומק הקשה רבינו מס דבשוס דוכתא לא מלריכנא תרי קראי לכיבשתו ושלא כיבשתו הגז (חולין קלה:) גבי כיתן דגגן שדן וטובא דמייתי התם בטולהו לא מלריך אלא חד קרא לכיבשתו ושלא כיבשתו ומי' רשב"א דכיון דגלי לן הכא נכרי שכיבשתו לא תסיב שלך בשוס דוכתא תו לא לריך תרי קראי וממעטינן תרוייהו מחד קרא וכן יש לתרץ מה שהקשה ה"ל יעקב דאולילי"ש מעריסותיכם התם

שמע מינה מדרבי עקיבא תלת שמע מינה [ח]אין ביעור חמץ אלא שריפה ושמע מינה [ט]הבערה לחלק יצאת ושמע מינה לא אמרינן הואיל והותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך: ת"ר [א]שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מה ת"ל [ב]ולא יראה לך שאור [ג][ולא יראה לך חמץ] בכל גבולך לפי שנא' לא יראה לך שאור [ד]שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה [א]יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרי ת"ל לא ימצא אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת"ל לא ימצא בבתיכם אין לי אלא שבבתיכם בבורות בשיחין ובמערות מנין ת"ל בכל גבולך ועדיין אני אומר בבתים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה מנין ליתן את האמור של זה בזה ושל זה בזה ת"ל שאור שאור לגזרה שוה נאמר שאור בבתים שאור לא ימצא בבתיכם ונאמר שאור בגבולין לא יראה לך שאור מה שאור האמור בבתים עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי' אף שאור האמור בגבולין עובר משום בל יראה ובל ימצא ובל יטמין ובל יקבל פקדונות מן הנכרי' ומה שאור האמור בגבולין שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור בבתים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה: אמר מר אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת"ל לא ימצא כלפי [ו]לייא אמר אביי איפוך רבא אמר לעולם לא תיפוך ואריישא קאי שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אין לי אלא בנכרי שלא כיבשתו ואין שרוי עמך בחצר [ז]נכרי שכיבשתו ושרוי עמך בחצר מנין ת"ל לא ימצא והאי תנא מיהדר אהיתירא ונסיב לה קרא לאיסורא [ח]משום שנאמר לך לך תרי זימני: אמר מר יכול יטמין ויקבל פקדונות מן הנכרים תלמוד לומר לא ימצא הא אמרת רישא שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה ושל גבוה לא קשיא [ט]הא דקביל עליה אחריות הא דלא קביל עליה אחריות כי הא דאמר להו רבא לבני מחוזא [י]בעידו חמירא דבני חילא מבתייכו כיון דאילו [יא]מיגנב ואילו מיתביד ברשותייכו קאי ובעיתו לשלומי בדילכון דמי ואסור הניחא למאן דאמר [יב]דבר הגורם לממון כממון דמי אלא למאן דאמר לאו כממון דמי מאי איכא למימר שאני הכא דאמר לא ימצא איכא דאמרי הניחא למאן דאמר דבר הגורם לממון לאו כממון דמי

היינו

טופי: **לייא.** היכן ותכירו בברכות בפרק הרואה (דף נח.) מלבי לגהרא כגבי לייא מרקיס שבורים להיכן הולכין: **איפוך.** אין לי לאסור אלא בנכרי שכיבשתו דהוי דומיא דשלך נכרי שלא כיבשתו מנין תלמוד לומר לא ימצא ולא כתב לא תמצא אבל לא ימצא לגמרי משמע: **ואריישא קאי.** להיתירא אין לי דמותר לראות של אחרים בדלא קביל עליה אחריות כדלקמיה אלא שלא כיבשתו נכרי שכיבשתו מנין דמותר ת"ל לא ימצא: ופרכינן לרבא תנא מהדר אהיתירא ונסיב לה למילתיה קרא לאיסורא ומשני להיתירא קא נסיב לה מסוס שנאמר בגבולין בשאור לך לך תרי זימני לא ילראה לך שאור בכל גבולך בפרשת בא ומה איכא ענין להאי לך בגבולין גבי לייא דהא כבר אמור תניהו ענין לגלא ימצא ודרוש כיה לא ימצא לך אף במלוי אלבך והייטו שרוי עמך קאמינא לך דאין חמץ אסור אלא אם כן שלך אבל אתה מוצא את שלו והיא לך דחמץ לא קתסיב דשאור ומחמץ מילבך לריכי כדאמר בביצה (דף ז:) דחד מתבריה לא ילף: **מחוזא.** עירו של רבא: **דבני חילא.** גייס של בית המלך ומטילין תיקון טורח מזונותיהן על העיירות: **הניחא.** הא דאמרינן דמסוס אחריות אסור: **למאן דאמר בר'.** רבי שמעון קאמר ליה בבבא קמא (דף עח:) קדשים שמייב באחריותן מייב:

להכי

ש"מ. מדלא נפקא ליה דהאי יום הראשון ערב יום טוב הוא אלא משום דאסור להבעיר ביום טוב שמע מינה סבירא ליה כר' יהודה דאמר לקמן בפרק כל שעה (כפ. וכז:) אין ביעור ממן אלא שריפה ויליף לה מנומר דאי הבערתו בכל דבר סבירא ליה לוקמיה ביו"ט ויבערנו בדבר אחר יאכילנו לכלבים או יפלנו ליס: **וש"מ.** מדקאמר שהוא אב מלאכה סבירא ליה כר' נתן דאמר הבערה לחלק יצאתה דתניא (שבת דף ע.) הבערה ללאו יצאת שהיתה בכלל לא תעשה כל מלאכה חוץ והוציאה מכללו ופטרו בה לאו לעצמה לומר לך שאינה במיתת בית דין כשאר מלאכות אלא בלאו זה לבדו רבי נתן אומר לחלק יצאתה אלא תאמר העושה ארבעה או חמשה אבות מלאכות בשוגג בשבת אינו חייב אלא אחת דהא אד אד לאו איכא בטולהו ומד כרת לפיכך פרט בה בפני עצמה להקיש אליה מה היא מיוחדת שהיא אב מלאכה ומיינין עליה לעצמה כו' אלמא לר' יוסי לאו אב מלאכה היא: **והלא כבר נאמר ולא יראה לך שאור בכל גבולך.** הרי כתיב במסמע: **לפי שנאמר ולא יראה לך.** דמדכתב לך משמע מינה שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה בגבולין של אחרים ושל גבוה אם הקדישם לבדק הבית: **יכול.** נלמוד ממקרא זה שיטמין את שלו [כ]ביל שלא יראנו ודין דהא לא ילאה כתיב: **ויקבל פקדונות מן הנכרי.** דהא כתיב לך: **ת"ל לא ימצא.** אסר לך הטמנה שאף היא בכלל מלילה ואסר לך של אחרים דהכא לא כתיב לך: **אין לי.** מלא ימלא דאסור אלא נכרי שלא כבשתו אחת ידיע ואינו שרוי עמך בחצר ונקמיה פריך איפכא מסתברא: **נכרי שכיבשתו תחת ידך.** דהוי ממוטו כממונך אי שלא כיבשתו אבל שרוי בחצרך מנין תלמוד לומר לא ימלא לקמיה מפרש לה: **ואין לי אלא בבתים.** דלומר ואם נאמר זה ולא נאמר ולא ילאה לך שאור הייתי אומר אין לי שאסור לשהות אחר אלא בבתים מפני שהוא מצוי אלא תמיד דהא בהאי קרא כתיב הוא דכתיב: **תלמוד לומר בכל גבולך.** בקרא אלא ילאה כתיב: **ועדיין.** אע"פ שנאמר שניהם יש לי לומר בבתים עובר בכל אלו דהא לא ימלא דמשמע אפילו הטמנה לא כתב אלא בבתים ולא כתב בהו נמי לך להוליא של אחרים אבל בגבולין בורות שיחין ומערות כתב לך ואני אומר אבל אתה רואה בהן של אחרים מנין ליתן קולו של זה בזה ומומרו של זה בזה ת"ל כו' ולקמיה פריך מאי קאמר דמייתי לה של אחרים ושל גבוה לאיסורא ולהתירא הכא ובכא: **כלפי לייא.** שתי מלות כלפי היכן טוטה דכר זה הא איפכא מסתברא נכרי שכיבשתו מסתברא דאסור

מסורת הש"ס

גמ' ל) [לקמן יב: כפ.: כ: תמורה לד.] ב) [שבת ע. יפ"ל] ג) [ולא יראה לך שאור כל"ל וכ"ל מלקוט] ד) [ע"י ומהרי"ם ע"ש] ה) [לקמן כפ. כט.] ו) [בעיון ערך כלפי גרס אלי' פי' דברים מהופכין כמו שהאליס הפוך מן הראם כו' ז) [בר' מוס' שטעות מד. סד"ה שומר] ח) [לקמן כט: ופ"ל] **רש"י** ט) כ"ל כדי

גליון הש"ם

גמ' **משום שנאמר לך לך תרי זימני.** עי' ביטוב"ל קדושין כא: ד"ה ביוכל: **תוס' ד"ה לחלק ובר' לא היה אסור ביו"ט.** עיין כלה דף כ"ג ע"ב תוס' ד"ה על גבי מרם:

הגהות

רש"י ד"ה ושו"מ. דתניא הבערה ללאו יצאתה דברי רבי יוסי. כל"ל:

(רש"ם)

תוס' ד"ה אבל. אע"ג דב' לך כתיבי בפרק כל שעה (כפ ה) **משמע בר'.** כל"ל:

(רש"ם)

תורה אור

גמ' א) שִׁבְעַת יָמִים שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ:

(שמות יב, יט)

ב) מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ:

(שמות יג, ז)

רבינו חננאל (המשך)

שבכשתו ושרוי עמך בחצר מנין שאינו שיש בך יכולת למנעו שמותר שנא' לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושקיל הא' אי תנא מהדר אהתירא בלומר דהיינה אומר אסור שנא' לא ימצא מכל מקום קמ"ל לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור לך לך תרי זימני דאפ' נכרי שכבשתו שרי דקרינא ביה שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה והני מילי דלא קבל עליה אחריות אבל קבל עליה אחריות אסור כדרבא דאמר לבני מחוזא בעוד חמירא דבני חילא מבתייכו דבני חיילות היו מפקידין את החמץ שלהן בבתי ישראל והיו נוהגין להם קמח ואומרין להם עשו לנו לחם ואפילו אם אבד אותו הלחם באונס אין משלמין אלא מגיעשן אותם נמצא אותו לחם כל זמן שהוא אצלם כאלו שלהם הוא ואע"ג דאמרינן דבר הגורם לממון הוא מלומר לכשיאבד אני אשלם ואתה הנח נמצא כאלו מהנו אבד אבל כל זמן שהוא ממון הרא דנכרי הוא קמ"ל דבין כך ובין כך אמור:

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"ח מהלכות חמץ ומצה הלכה ב ופ"ד הלכה ח ב סמג לאוין עט:

כז ב ג ד מיי' פ"ד שם הלכה ב ג ד סמג שם עיסה"מ מו"מ סי' תמ סעיף ח:

פניני רש"י

הבערה לחלק יצאת. ...דכל דבר שהיה בכלל ולא מן הכלל לגמרו לא לגמרו על עצמו יצא אלא לגמרו על הכלל כולו יצא:

(סנהדרין סב. ד"ה לחלק)

הבערה לחלק יצאת. אלא תאמר אינו חייב שקילה עד שיעלה שבת בכל מלאכות לכך לתת הבערה מן הכלל לחלק מה הבערה מיוחדת שהיא אב מלאכה וחייב עליה כרת ושקילה בפני עצמה אף כל שהוא אב מלאכה כו':

(יבמות ו: ד"ה לחלק)

רבינו חננאל

אמר רבא ש"מ מדר"ש תלת ש"מ אין ביעור חמץ אלא שרפה דאי ס"ד כלא שרפה יבערתיהו אפילו בי"ט שלא בשרפה ושמע' מינה הבערה לחלק יצאתה דאי ס"ד ללאו יצאתה תיתי עשה דהשבתת חמץ לידחי לאו הבערה ור"ש לא אמרינן מתוך שהותרה הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך:

תניא שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם מה ת"ל והלא כבר נאמר לא יראה לך שאור בכל גבולך שבעת ימים וכו' עד מנין ליתן את האמור של זה בזה ת"ל שאור שאור לגזרה שוה נאמר שאור בבתים שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם ונאמר שאור בגבולין לא יראה לך שאור בכל גבולך מה שאור האמור בבתים כיון שהוא מצוי בביתו עובר בבל יראה ובבל ימצא ובבל יטמין ובבל יקבל פקדונות מן הנכרי שאילו טולן נכנסין בכלל דבר המצוי בביתו שאין אדם רואה בביתו אלא דבר המצוי בביתו וכן כלם אף שאור האמור בגבולין כן ומה שאור האמור בגבולין כתיב ביה לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אף שאור האמור בבתים של אחרים ושל גבוה ומה

אמר מר יכול יטמין ויקבל פקדונו' מן הנכרי' ת"ל לא ימצא אין לי אלא נכרי שלא כבשתו ואין שרוי עמך בחצר הרא שלא ימצא אצלך לא שמון ולא פקדון נכרי שכבשתו ושרוי עמך מנין ת"ל לא ימצא ואקשי' (כלפליא) (נראה נ"ל כלפי אליה) כלומר דברים מהופכין הן כמו שהאליה הפוך מן הראש שכל המהלך בדרך המהלכין הולך ראשו לפנים חנבר לאחריו והמהופך הולך זנבו לפנים והראש אחריו כך גם זה כלומר אם אמרה לך התורה בנכרי שלא בכשתו שאכ"ר בנכרי שכבשתו שהוא כמו שלך שדאי אסור:

אמר אביי איפוך. כלומ' נכרי שכבשתו ושרוי עמך בחצר כמו שלך הוא חשוב ואמור אלא מנין שאף נכרי שלא כבשתו ואינו שרוי עמך בחצר שהוא אסור ת"ל לא ימצא כלל:

רבא אמר לעולם לא תיפוך ואריישא קאי. כלומר בתחלת הענין הדברים אמורים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה אין לי אלא שאותר לך לראות חמצו של נכרי אלא בנכרי שלא כבשתו ואין שרוי עמך שאין כך יכולה לנטרו נכרי

מסורת הש"ס

גמ' ל) [לקמן יב: כפ.: כ: תמורה לד.] ב) [שבת ע. יפ"ל] ג) [ולא יראה לך שאור כל"ל וכ"ל מלקוט] ד) [ע"י ומהרי"ם ע"ש] ה) [לקמן כפ. כט.] ו) [בעיון ערך כלפי גרס אלי' פי' דברים מהופכין כמו שהאליס הפוך מן הראם כו' ז) [בר' מוס' שטעות מד. סד"ה שומר] ח) [לקמן כט: ופ"ל] **רש"י** ט) כ"ל כדי

גליון הש"ם

גמ' **משום שנאמר לך לך תרי זימני.** עי' ביטוב"ל קדושין כא: ד"ה ביוכל: **תוס' ד"ה לחלק ובר' לא היה אסור ביו"ט.** עיין כלה דף כ"ג ע"ב תוס' ד"ה על גבי מרם:

הגהות

רש"י ד"ה ושו"מ. דתניא הבערה ללאו יצאתה דברי רבי יוסי. כל"ל:

(רש"ם)

תוס' ד"ה אבל. אע"ג דב' לך כתיבי בפרק כל שעה (כפ ה) **משמע בר'.** כל"ל:

(רש"ם)

תורה אור

גמ' א) שִׁבְעַת יָמִים שְׁאֹר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מַחְמֶצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ:

(שמות יב, יט)

ב) מַצּוֹת יֵאָכֵל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ חָמֵץ וְלֹא יֵרָאֶה לְךָ שְׂאֹר בְּכָל גְּבֻלֶךָ:

(שמות יג, ז)

רבינו חננאל (המשך)

שבכשתו ושרוי עמך בחצר מנין שאינו שיש בך יכולת למנעו שמותר שנא' לא יראה לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושקיל הא' אי תנא מהדר אהתירא בלומר דהיינה אומר אסור שנא' לא ימצא מכל מקום קמ"ל לא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאור לך לך תרי זימני דאפ' נכרי שכבשתו שרי דקרינא ביה שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה והני מילי דלא קבל עליה אחריות אבל קבל עליה אחריות אסור כדרבא דאמר לבני מחוזא בעוד חמירא דבני חילא מבתייכו דבני חיילות היו מפקידין את החמץ שלהן בבתי ישראל והיו נוהגין להם קמח ואומרין להם עשו לנו לחם ואפילו אם אבד אותו הלחם באונס אין משלמין אלא מגיעשן אותם נמצא אותו לחם כל זמן שהוא אצלם כאלו שלהם הוא ואע"ג דאמרינן דבר הגורם לממון הוא מלומר לכשיאבד אני אשלם ואתה הנח נמצא כאלו מהנו אבד אבל כל זמן שהוא ממון הרא דנכרי הוא קמ"ל דבין כך ובין כך אמור:

הדפסה ברזולוציה מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <וילנא החדש> - ה פסחים תלמוד בבלי. ש"ס ווילנא החדש. עמוד מס

להכי איצטריך לא ימצא. משום דבעלמא לא כממון דמי לאיצטריך קרא למימר דגבי ממון מיהא מתסר: **הואיל וכי איתיה חדר.** הוא גופיה למריה בעיניה וזה עדיין לא נאכל וכי אמרה ר' שמעון להוה היכא דאיכא בעין כגון גבי גונב קדשים שהיו הבעלים מייבין באחריותן אמר רבי שמעון אף על פי שאין כפל להקדש דכתיב לרעהו ולא להקדש הכא מייב דכיון דזה מייב באחריותן לרעהו קריגא ביה דהא גרס לו להתחייב ממון: **ארנונא.** המלך טוטל עישור מן הבהמה ומן הבכורה: **חייבת בבכורה.** דקיימא לן [7]כל שיד נכרי באמצע פטורה מן הבכורה שנאמר (במדבר ג)[8] לי כל בכור בישראל אבל לא באחרים ועדר זה שעשורו של מלך בתוכו חייבת בבכורה לתת לכהן הבכורות שלהם או לא: **דמצי מסלק ליה.** לנכרי במעות: **לא תיבעי לן.** כיון דאמרי לא זכה נכרי בהן ודיבו איבו קבוע בהן יותר ממעות איכא למימר לא יתן לו בהמות אלא מעות: **ואע"ג דמצי מסלק ליה.** דכל כמה דלא סלקיה ידו שייכא בבהמות: **עיסת ארנונא חייבת.** ואע"ג דעיסת נכרי פטורה ואוכל ישראל בלא חלה דהא עריסותיכם כתיב זו חייבת דלית לה קלא והרואה אומר שלו היא ואוכלה בלא חלה אבל בבהמה אית לה קלא והדתניא חייבת בעיסה הוא דתניא: **אין זקוק לבער.** לא הזקיקוהו להוציא את הנכרי מן הבית כדאמרן אבל אתה רואה של אחרים: **הפקידו אצלו.** וקבל עליה אחריות כדמפרש ואזיל זקוק לבער: **יחד לו בית.** כלומר לא קיבלו עליו אלא אמר ליה סרי הבית לפניך הגח באחת מן הזויות אין זקוק לבער: **מאי קאמר.** היכי יליף מלא ימצא: **לעולם אסיפא.** ולא ימצא משמע המצוי בידך לבל חפצך הייבו דקבל עליה אחריות דהוי כדידיה: **אף במקום שאמרו להשכיר.** כפ"ק דע"ז תנן אין משכירין בתים לנכרים בארץ ישראל אבל בסוריה משכירין וכל שכן בחולה לארץ ואף במקום שהתירו להשכיר לא לבית דירה התירו אלא להעמיד בו בהמות ועצים ולא שידור הוא בה: **שאין מצוי בידך.** שהרי אותה זויה מסורה לנכרי: **כופה עליו את הכלי.** דהא לא חזי לטלטולי ואפיקי ומיהו בכל ירלה לא עבר דהא בטליה בליביה מאתמול כדאמרינן לקמן הבודק צריך שיבטל בלבו אלא משום שלא ישכח ויאכלנו צריך כפיית כלי: **מיבדל בדילי מינה.** אפילו בחול למוד הוא לפרוש ממנו: **חמצו של נכרי.** המופקד אצלו ולא קיבל עליו אחריות דמותר לשהותו: **עושה לו מחיצה.** בארבעה עשר משום היכר שלא ישכח ויאכלנו ולא סגי ליה בכפיית כלי כל שבעה שהכלי ניטל לגורך ומיהו ההוא דלעיל לא אפשר ליה במתילה ומשום חד יומא סגי ליה בכפיית כלי ובלילה יבערנו: **המפרש.** מן היבשה ליס: **בשיירא.** למקום רחוק: **קודם שלשים יום.** לפסח ולקמן מפרש כנגד שטולין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ומאז חל עליו להיזהר בנכרי הפסח: **דעתו לחזור.** בימי הפסח: **אפילו מראש השנה נמי.** דכי הדר ביה בימי הפסח עבר עליה והבילו שעתה לאו כרשותיה היא דליבטליה שהרי איסור הנאה הוא ואינו שלו וכשרלאו עובר עליה: **אוצר.** שהכנים שם תבואה ותחתיה חמץ ואמרינן לקמן[9] חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער: **תוך שלשים זקוק לבער.** דלכתחלה לא זהו ביעורו: **קודם שלשים.** לא חלה חובת ביעור עליו וכי מבוי ההיא שעתה לא מחוייב כדאמרן דהא נפלה עליו מפולת:

שהרי

הרבן המפרש בים או היוצא בשיירא תוך שלשים יום זקוק לבער (לאחרי כן יבער) קודם שלשים יום אין זקוק לבער בר"א בשאין דעתו לחזור אבל בשדעתו לחזור אפ' מתחלת השנה חייב לבער וכן דין הערשה את ביתו אוצר תוך שלשים יום זקוק לבער קודם שלשים יום אין זקוק לבער בכמה דברים אמורים בשאין דעתו לאותר קודם הפסח אבל דעתו לפנותו חייב לבער: **והני** שלשים יום מאי עבידתייהו דתניא שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח שלשים יום

התם דמצי מסלק ליה. הכ' ר"י דבפ' איזהו נשך (ב"מ דף ע: ושם) אמר דהמקבל לאן כרגל מן הנכרי הולדות פטורים מן הבכורה אף על גב דמצי מסלק ליה לנכרי בזוזי כדאמר התם כיון דאלו בעי נכרי זוזי ולא משכח שקול בהמה ותי' ר"י דשאני התם

[10]שמתחלה היתה הבהמה של נכרי וכיון דאי בעי זוזי ולא משכח שקיל בהמה לא נפקא מרשותיה אבל כשהבהמה של ישראל ומצי מסלק ליה לנכרי בזוזי לא נכנסה לרשותו:

בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה אע"ג דמצי מסלק ליה. והא דתניא חייבת פ"ה דגבי עיסה תניא וק' לרשב"ל דהא גבי בהמה תניא בהדיא בתוספתא [11]דחייבת בבכורה וכן גבי עיסה תניא[12] עיסת ארנונא חייבת בחלה אע"ג דלא מצי מסלק ליה ואית ספרים דגרסי בהמת ארנונא פטורה והוא דלא מצי מסלק ליה ולפי זה מתייסבות שתי הברייתות: **יחד לו בית.** פ"ה דלא קיבל עליו אחריות אלא אמר ליה הרי הבית לפניך וק' לר"י מאי איריא יחד אפילו לא יחד נמי והכי נמי מסיק בסמוך למימר דשכירות קניא ופר"ת דאפילו באחריות מייירי ומשום הכי מפיק מלא ימצא דלא תשיב מצוי כיון שיחד לו בית ורב פפא אית ליה מסברא כיון שיחד לו בית הוי כאלו קיבל עליו אחריות על חמצו של נכרי בביתו של נכרי[13]: **כופה** עליו כלי. אע"ג דאיכא למ"ד בפ' כירה (שבת מג.) אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל איכא לאוקמי בגריך למקומו אי נמי הכא שרי משום דילמא אתי למיכליה: שנאמר

היינו דאיצטריך לא ימצא אלא למאן דאמר כממון דמי לא ימצא למה לי איצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וכי איתיה הדר בעיניה לאו ברשותיה קאי קמשמע לן בעו מיניה מרבא בהמת ארנונא חייבת בבכורה או אין חייבת בבכורה כל היכא דמצי מסלק ליה בזוזי לא קא מיבעיא לן דחייב כי קא מיבעיא לן היכא דלא מצי מסלק ליה בזוזי מאי אמר להו פטורה והתניא חייבת התם דמצי מסלק ליה איכא דאמרי אמר רבא [14]בהמת ארנונא פטורה מן הבכורה ואע"ג דמצי מסלק ליה [15]עיסת ארנונא חייבת בחלה ואע"ג דלא מצי מסלק ליה מאי טעמא בהמה אית לה קלא עיסה לית לה קלא: תנו רבנן [16]נכרי שנכנס לחצירו של ישראל ובציקו בידו אין זקוק לבער הפקידו אצלו זקוק לבער יחד לו בית אין זקוק לבער שנא' [17]לא ימצא מאי קאמר אמר רב פפא אריש קאי והכי קאמר הפקידו אצלו זקוק לבער שנאמר לא ימצא רב אשי אמר לעולם אסיפא קאי והכי קאמר [18]יחד לו בית אין זקוק לבער שנאמר לא ימצא בבתיכם והא לאו דידיה הוא דנכרי כי קא מעייל לביתא דנפשיה קא מעייל למימרא דשכירות קניא [19]והתנן [20]אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני [21]שמכניסין לתוכו ע"ג ואי סלקא דעתך דשכירות קניא כי קא מעייל לביתיה דנפשיה קא מעייל

שאני הכא דאפקיה רחמנא בלשון לא ימצא מי שמצוי בידך יצא זה שאינו מצוי בידך אמר רב יהודה אמר רב [1]המוצא חמץ בביתו ביום טוב [2]כופה עליו את הכלי אמר רבא אם של הקדש הוא אינו צריך מאי טעמא מיבדל בדילי מיניה ואמר רב יהודה אמר רב [3]חמצו של נכרי עושה לו מחיצה עשרה טפחים משום היכר ואם הקדש הוא אינו צריך מאי טעמא מיבדל בדילי אינשי מיניה ואמר רב יהודה אמר רב [4]המפרש והיוצא בשיירא קודם שלשים יום אין זקוק לבער תוך שלשים יום זקוק לבער אמר אביי הא דאמרת תוך שלשים יום זקוק לבער לא אמרן אלא שדעתו לחזור אבל אין דעתו לחזור אין זקוק לבער אמר ליה רבא ואי דעתו לחזור אפילו מראש השנה נמי אלא אמר רבא [5]הא דאמרת קודם שלשים יום אין זקוק לבער לא אמרן אלא שאין דעתו לחזור אבל דעתו לחזור אפילו מראש השנה זקוק לבער ואוזדא רבא לטעמיה דאמר רבא [6]העושה ביתו אוצר קודם שלשים יום אין זקוק לבער תוך שלשים יום זקוק לבער וקודם שלשים נמי לא אמרן אלא שאין דעתו לפנותו אבל דעתו לפנותו אפילו קודם שלשים יום נמי זקוק לבער הני שלשים יום מאי עבידתייהו [7]כדתניא [8]שואלין ודורשין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות מאי טעמא דתנא קמא שהרי**

גמ' א)[תוספתא פ"כ] **ב)**ע"ז כא. ושם. **ג)**[ל"ל שמכניס] **ד)**[עי' תוספות כתובות ז. ד"ה מתוך] **ה)** [תוספתא פ"ה] **ו)**מגילה כט: מנחות יב: ע"ז ה: [ר"ה ז. בכורים נח. תוספתא מגילה פ"ג] **רש"י ז)**[נכורים כ.] **ח)**[ב. **תוס' ט)**[בכורים פ"כ] **י)**תוספתא דחלה פ"ה **יא)**[ושי' תוס' ב"מ שם: ד"ה וכמה]

גליון הש"ס

גמ' בהמת ארנונא. עיין מלרים סג ע"ב גר"ן ד"ה והלן זו ארנונא: **תוס' ד"ה התם.** שמתחלה חיתה הבהמה. עי' ב"ב ב ע"א תוד"ה קפבר:

תורה אור

גמ' א) שְׁבֻעַת יָמִים שֹׁאר לֹא יִמָּצֵא בְּבָתֵּיכֶם כִּי כָּל אֹכֵל מְחֻמָּצֶת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעֲדַת יִשְׂרָאֵל בַּגֵּר וּבְאֶזְרַח הָאָרֶץ: (שמות יב, יט)

רש"י ב) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר בְּיוֹם הַכֹּתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם הִקְדַּשְׁתִּי לִי כָל בְּכוֹר בְּיִשְׂרָאֵל מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה לִי יִהְיוּ אֲנִי יְיָ: (במדבר ג, יג)

בח א מיי' פ"ד מהל' מלכות הלכה ח סמג עשין מה טושע"ע יו"ד סי' שכ סעיף ה: **בט ב** מיי' פ"ו מהלכות מיכרים הל' ט סמג עשין קמח טושע"ע יו"ד סי' של סעיף ג: **ל ג** ד מיי' פ"ד מהל' מתנ ומתנה הלכה כ טושע"ע אה"ע סימן מח סעיף ג: **לא** ה מיי' פ"ו מהלכות עיין הל' ד סמג לאוין מח טושע"ע יו"ד סי' קנה סעיף י: **לב** ו מיי' פ"ב מהלכות מתנ ומתנה הלכה ח סמג לאוין עט טושע"ע אה"ע סי' תמז סעיף ג: **לג ז** מיי' פ"ד שם הל' כ סמג שם טושע"ע א"ח סי' תמ סעיף כ: **לד ח** ם י מיי' פ"ב שם הלכה יט סמג שם טושע"ע א"ח סימן תלי סעיף ג כ: **לה** כ טור ש"ע א"ח סי' תכט סעיף ג:

פניני רש"י

לא לבית דירה אמרו. ...שיזור בו העכר כוכבים... (ע"ז טו. ד"ה אף במקום)

רבינו חננאל

בהמת ארנונא. פי' בהמה שיש בה שותפות לנכרי פטורה מן הבכורה דבהדיא קי"ל כל יד נכרי באמצע פטור מן הבכורה ואע"ג דמצי מסלק ליה לנכרי בדמי מ"מ בהמה אית לה קלא כלומר דהאי בהמה דנכרי היא ולא אתו למימר דישראל היא וקא אכיל בוכרי אבל עיסת ארנונא אע"ג דלא מצי מסלק ליה לנכרי מיהא חייבת בחלה

דהא לית לה קלא:

ת"ר נכרי שנכנס לחצרו של ישראל ובצק בידו אין זקוק ישראל להוציאו מידו של נכרי ולבערו הפקידו אצלו חייב לבער אלא אם יחד ליה בית ולאו ברשותיה דישראל קאי:

למימרא דשכירות קניא והתנן בע"ז סוף פ"ק אף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו מפני שמכניס לתוכו עבודת כוכבים וכתיב (דברים ז: ט) לא תביא תועבה אל ביתך ואי ס"ד דשכירות קניא לאו ביתך הוא ושני לעולי שכירות לא קניא ושאני הבא דכתיב לא ימצא כל חמץ שמצוי בידך אסורה תורה והאי ביתן דיחד לו בית יצא מידו זה החמץ ואינו מצוי בידו:

אמר רב המוצא חמץ בידו כופה עליו את הכלי חיישינן שמא יאכלנו בוי ואם של הקדש אינו צריך מ"מ מיבדל בדילי אנשי מיניה מקמי הכי ולא אתו למיכליה דחמיר עליהו איסורה וחמץ של נכרי צריך מחיצה עשרה טפחים כדי שיצא מרשות ישראל לגמרי:

עין משפט נר מצוה

בח א מיי' פ"ד מהל' מלכות הלכה ח סמג עשין מה טושע"ע יו"ד סי' שכ סעיף ה: **בט ב** מיי' פ"ו מהלכות מיכרים הל' ט סמג עשין קמח טושע"ע יו"ד סי' של סעיף ג: **ל ג** ד מיי' פ"ד מהל' מתנ ומתנה הלכה כ טושע"ע אה"ע סימן מח סעיף ג: **לא** ה מיי' פ"ו מהלכות עיין הל' ד סמג לאוין מח טושע"ע יו"ד סי' קנה סעיף י: **לב** ו מיי' פ"ב מהלכות מתנ ומתנה הלכה ח סמג לאוין עט טושע"ע אה"ע סי' תמז סעיף ג: **לג ז** מיי' פ"ד שם הל' כ סמג שם טושע"ע א"ח סי' תמ סעיף כ: **לד ח** ם י מיי' פ"ב שם הלכה יט סמג שם טושע"ע א"ח סימן תלי סעיף ג כ: **לה** כ טור ש"ע א"ח סי' תכט סעיף ג:

הדפסה בראולוצית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התכנה
תלמוד בבלי <וילנא החדש> - ה פסחים תלמוד בבלי. ש"ס ווילנא החדש. עמוד מס